
נבואת בלעם בכתובת מדיר עלא (סוכות) / The Balaam Oracle in the Deir 'Alla Inscription

Author(s): משה ויינפלד and M. Weinfeld

Source: *Shnaton: An Annual for Biblical and Ancient Near Eastern Studies* / שנתון (תשמ"א-תשמ"ב), pp. 141-147
לחקר המקרא והמזרח הקדום, תשמ"א-תשמ"ב, כרך ה' /

Published by: המכון למדעי היהדות ע"ש מנדל / Mandel Institute for Jewish Studies

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/23414195>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

JSTOR

Mandel Institute for Jewish Studies / המכון למדעי היהדות ע"ש מנדל is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Shnaton: An Annual for Biblical and Ancient Near Eastern Studies* / שנתון לחקר המקרא והמזרח הקדום

נבואת בלעם בכתובת מדיר עלא (סוכות)

משה ויינפלד

האוניברסיטה העברית בירושלים

הנבואה שנדון בה כאן כתובה בדיו על גבי טיח ונתגלתה בדיר עלא (=סוכות שבעבר הירדן) על ידי ה' פרנקן ב-1967. היא הוהדרה על ידי הופטהייזר ופן דר קוי ב-1976¹ וזכתה כבר לסקירות וחקירות². התאריך המקובל לגבי כתובת זו הנו סוף המאה השמינית או ראשית המאה השביעית לפני הספירה. המהדירים חילקו את הקטעים הכתובים לשני צירופים בסיסיים מבלי לקבוע איזה מהם קדם לחבירו. אנו לא נעסוק כאן בנסיונות פענוח כי אם ננסה לתהות על אופיה ומגמתה של הכתובת בהסתמך על משפטים שקריאתם ודאית. נציין קודם כל כי צורת ההתגלות האלוהית דומה מאוד לזו שמצאנו בפרשת בלעם בספר במדבר. נאמר בכתובת כי אלהים באו אליו בלילה (ויאתו אלוה אלחן בלילה, ש' 1³) בדומה לכתוב בבמ' כב כ: 'ויבא אלהים אל בלעם לילה'. מעניין כי שמוש לשון זה ('בא אל') בקשר להתגלות אופייני להתגלויות לנכרים: 'ויבא אלהים אל אבימלך בחלום הלילה' (בר' כ ג); 'ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום הלילה' (שם לא כד) וכבר עמדו על כך חז"ל⁴. גם תיאור ההתעוררות: 'ויקם בלעם מן מחר' (ש' 3) מקביל ל'ויקם בלעם בבקר' בבמ' כב יג, כא. יש

1. J. Hoftijzer and G. van der Kooij, *Aramaic Texts from Deir 'Alla*, Leiden 1976.
2. J. Naveh, 'The Date of the Deir 'Alla Inscription in Aramaic Script', *IEJ*, 17 (1976), pp. 256 ff;
3. J. Hoftijzer, 'The Prophet Balaam in a 6th Century Aramaic Inscription', *BA*, 39 (1976), pp. 11-17; A. Caquot, A. Lemaire, 'Les textes araméens de Deir 'Alla', *Syria*, 54 (1977), pp. 11-17; G. Garbini, 'L'Iscriizione di Balaam Bar Beor', *Henoch*, 1 (1979), pp. 166-188.
4. B.A. Levine, 'The Deir 'Alla Plaster Inscription', *JAOS*, 101, 95-70; עמ' 95-70; S. 1981, pp. 195-205; M. Delcor, 'Le Texte de Deir 'Alla et les Oracles Bibliques de Bala'am', *SVT*, 32 (1981), *Congress Volume, Vienna 1980*, pp. 52-73; P. Kyle McCarter, Jr., 'The Balaam Texts from Deir 'Alla: The First Combination', *BASOR*, 239 (1980), pp. 49-60; Stephen A. Kaufman, 'The Aramaic Texts from Deir 'Alla' (Review Article), *BASOR*, 239 (1980), pp. 71-74.
5. מספור השורות לפי קאקו-למיר (במאמר שהובא בהערה 2).
6. בראשית רבה נב, ה (מהדורת תיאודור-אלבק עמ' 546-547): 'למלך שהיה לו אשה ופילגש כשבא אצל אשתו בא אצלה בפרהסיא וכשבא אל פילגשו בא אצלה בסתר כך אין הקב"ה נגלה על נביאי האומות אלא בלילה: ויבא אלהים אל בלעם לילה, אל לבן לילה, אל אבימלך לילה, והשוה המקבילות שצויינו שם.

לציין כי ביטוי זה אינו רגיל במקומות אחרים במקרא, הנוסח הרווח בנושא זה הנו: 'וישכם בבקר'. פעם יחידה שמצאנו 'ויקם בבקר' מחוץ לפרשת בלעם היא בשמ"ב כד יא: 'ויקם דוד בבקר' וזאת שם בקשר לדבר ה' הנמסר לו ע"י גד הנביא, חוזה דוד⁵. בלעם מכונה בכתובת 'חוזה אלהים' (חוזה אלהן) (ש' 1) והלוא על בלעם נאמר בבמ' כד ד, טז: 'מחזה שדי יחזה'. הקשר עם הכתוב בבמ' כד מתהדק יותר אם נשים לב להמשך הכתובת: ונצבו שדין מועד (ש' 6), משפט העשוי ללמדנו על לשון מחזה שדי⁶ בבמ' כד ד, טז. ה'שדין⁷ הניצבים במועד' הנם כנראה הסוד או הפמלייה השמימית שבה נופלת ההחלטה הנגלית לנביא (השווה מל"א כב יט–כב; יש' ו) ומבחינת הניסוח השווה 'אלהים נצב בעדת אל' בתה' פב א. תופעה זו של קבלת נבואה באמצעות המועצה האלהית מצויה גם מחוץ לישראל. בדברי נביא בטקסט מהתקופה הבבלית העתיקה קוראים אנו: 'בהיותי טהור אגש לעדת אלים'⁸. אם ההשלמה בשו' 5: אחוכם מה שדין פעלו⁹ (=אגיד לכם מה פעלו) שדין) נכונה, הרי יש כאן ניב מקביל לנבואת בלעם בבמ' כג כג: 'כעת יאמר . . . מה פעל אל'. לפני 'אחוכם'¹⁰ אומר בלעם: [שנב], דבר המזכיר לנו את המשלחת מזקני ישראל הבאים ליחזקאל לדרוש את ה' ויושבים לפניו (יח' כ א) וכן את שופ' כ כו (ראה להלן). הדרישה באלוהים כאן (ויעל עמה אלוה = ויעל עמו אליו, שו' 4) באה כנראה לרגל פורענות: עצירת גשמים או פגיעה ביבול, שכן בהמשך שומעים אנו כי בלעם בוכה כשהעם בא אליו והוא נשאל: 'למה תצום ולמה תבכה' (שו' 4)¹¹, ואז הוא מבקש מנציגי העם שישבו והוא משמיע את נבואתו. נוהג דומה מצאנו במקרא כאשר נזקק העם לדבר ה' בעת של פורענות, ראה שופ' כ כו: 'ויעלו כל בני ישראל וכל העם ויבאו בית אל ויבכו וישבו שם לפני ה' ויצומו . . . וישאלו¹² בני ישראל בה' (השווה שם כא ב), ובקשר למכת יבול: 'קדשו צום . . . אספו עם . . . יבכו הכהנים . . . ויען ה' ויאמר לעמו הנני שלח לכם את הדגן והתירש והיצהר' (יואל ב טו–יט). בדומה לתפילה ביואל, גם נבואה זו של בלעם סובבת סביב פורענות הכרוכה בפריקן, כפי שאנו למדים מצירוף א, שו' 14. שם נזכר קקן שגר ועשתר (=מצוקת שגר ועשתר). הצמד 'שגר ועשתר' מוכר לנו מדב' ז יג; כח ד, יח, נא: ('שגר אלפיך ועשתרות צאנך') ומספרות אוגרית, שם הוא מופיע ברשימת אלים שלהם מגישים

5. 'ודבר ה' היה אל גד הנביא' וגו' הבא לאחר 'ויקם דוד בבקר' (שים לב לפסוקא באמצע פסוק שם) יש להבין כעבר מוקדם: דבר ה' היה לגד במראה הלילה לפני קומו של דוד בבקר, ראה S.R. Driver, *Notes on the Hebrew Text and the Topography of the Books of Samuel*², Oxford 1913, *ad loc.* שמואל, ירושלים תשט"ו לכתוב.
6. ייתכן ויש בשדין כדי להאיר את שדי במקרא אך בעיית משמעו וגורונו של השם שדי עדיין לא הוכרעה, ראה M. Weippert, 'שדי', *THWAT*, 2, pp. 873–881.
7. איני חושב שמדובר בכוחות אלהיים מזיקים כפי שמציע לויין במאמרו הנ"ל (הערה 2) עמ' 198; והשווה sēdu האכדי, שממנו בא שד העברי וראה לענין זה W. von Soden, *Baghdader Mitteilungen*, 3 (1964), pp. 148–156. המשמע השלילי של שד במקרא וביהדות נובע כנראה מהשימוש של השם אצל עמי הסביבה. לעומת זאת שדי – אם יש לו קשר כלשהו לשד – שייך למשקע הקדום של שמות אלוהיים בישראל (תקופת האבות), ושרד אך בשכבה הספרותית, שיש לה זיקה חזקה למורשת ארץ הקדם, כגון ספר איוב.
8. ראה מראה מקום וציטוט מלא במאמרי 180, *VT*, 27 (1977), p.
9. לקריאה ראה 198, B.A. Levine, *JAOS*, 101 (1981), p. בהסתמכו על מק'קרט.
10. פעל זה אופייני ביותר לספר איוב שיש בו משקעים מורחבים (ראה הערה 7).
11. למ תצמ [ולמ] תבכה (שו' 4) ולפי לויין, בהסתמך על מק'קרתר וקרלטון.
12. בכתובת בלעם נזכרת שאלה במפורש בצירוף ב, שו' 15–16: שאלת מלך . . . שאלתך.

קורבנות¹³. לדעת חוקרים אחדים נזכר צמד זה גם בשורות 6 ו-10, ויש לו תפקיד חשוב בעלילה המתוארת בכתובת¹⁴.

בהמשך אומר בלעם: 'לכו ראו פעלת אל[ה] המזכיר לנו לא רק את ב' כג כג שהבאנו לעיל כי אם גם את יש' ה יב: 'ואת פעל ה' לא יביטו ומעשה ידי לא ראו, כשהכוונה לתוכניתו או עצתו של האל (השווה ה יט: יד כד, כו-כו; כה א; כח כא, שם מצאנו במקום 'פעלת' 'עבדתו'). כל הכתובת למעשה נתונה במסגרת של דבר נבואה המושמע לעם ולמלך. בתחלתה שומעים אנו על העם שעולה לבלעם לשמוע מפיו דבר נבואה ובסיומה על הדבר לעמו (לדעת ספר דבר לעמה¹⁵).

עיקרי תוכנה של הנבואה הם פורענות, ואין פלא, איפוא, שמצאנו בתחום זה מגע עם נבואת הפורענות הישראלית כפי שנראה להלן. למעשה מדובר בדימוי פורענות שהיו נחלת האזור כולו ומכאן השיתוף במוטיבים. לעומת זאת אין לצפות בנבואה עמונית זו לאתוס דתי-מוסרי כפי שמצאנו אותו אצל הנביאים הקלאסיים בישראל.

הנבואה פותחת בסגירת שמים בעב ובתפירתם כך שיהא חושך ולא נוגה: תפרי סכרי שמין בעב כי שם חשך ואל נגה (ש' 6-7), דברים המזכירים לנו את דימוי הפורענות בנבואות יום ה' במקרא¹⁶: בנבואת עמוס: (ה כ) 'הלא חשך יום ה' ולא אור, ואפל ולא נגה ל', ביואל ב ב: 'יום חשך . . . יום ענן; ב י: 'שמש וירח קדרו וכוכבים אספו נגהם; צפ' א טו: 'יום צרה ומצוקה¹⁷. . . יום חשך . . . יום ענן' וכן יח' לב ז-ח: 'שמש בענן אכסנו . . . ונתתי חשך'. תפירת שמים מזכירה לנו את הניגוד 'לוא קרעת שמים' ביש' סג יט. תיאורי הפורענות שאנו שומעים אליהם בהמשך בנויים — כפי שנראה להלן — על פי דפוסים סטריאוטיפים של פורענות לאומית כפי שמצאנו אותם במקרא ובספרות המזרח הקדמון:

1. שממת הארץ;
2. חיות פרא ועופות השמים שוכנים במקום;
3. השבתת שמחה, דהיינו שתיית יין, נגינה ומשתה חתנים;
4. קינה ומספד;
5. חילול קברים ומות עוללים ויונקים.

כך בצירוף א, שורות 7-9 (וראה התרגום בסוף המאמר), שומעים אנו על עופות שונים המשתכנים בשממה: סיס, עגור, נשר, רחמה, אנפה ועוד, ועל ארנבים הבאים למרעה במקום הרחלים. בהמשך מדובר בשתיית יין וקבעת (ש' 10), דבר הרומז ללא ספק להפסקת משתה (בצירוף ב, ש' 7 שומעים אנו על הבית שלא יבא חתן שם, דבר השייך למוטיב השבתת השמחה, כפי 'זינראה בהמשך). לאחר מכן באה פנייה ('שמעו מוסר' ש' 10) לחכמים, כהנות

13. ראה Ugaritica, V, no. 9, ll. 30-31, 580f: כָּתַר ש, עָתַר ש, (א) שֶׁרַת ש, שֶׁר אַתָּם, וראה לאחרונה לטכסט זה P. Xella, *I Testi Rituali di Ugarit*, I, *Testi*, Roma 1981, pp. 91 ff.

14. ראה לרין מאמרו הנ"ל (הערה 2) עמ' 204.

15. הקריאה לפי לרין במאמרו הנ"ל.

16. וראה מאמרי 'הצפייה למלכות אלהים במקרא והשתקפותה בליטורגיה היהודית' — למהותו של רעיון 'יום ה'"/', קובץ מאמרים במשיחיות ואסכטולוגיה, העומד לצאת לאור מעטם מרכז זלמן שזר.

17. ראה בכתובת צירוף א, ש' 8: נחצ וצרה.

ורוקחות מור בקשר לנשיאת אזור וחשב (ש' 11-12) שכפי שנראה אינו אלא הכנה לחגור (שק?) למספד וקינה (ראה להלן), כנראה כי בדומה לישעיה, המנבא מחגרת שק תחת חגורה ופתיגיל (כ כד), כך גם כאן מדובר בחגירת (שק) אבל תחת אזור וחשב.

צירוף ב פותח בעלמה רוי דין (ש' 4) ובהמשך שם: וליעל חתן שם = ולא יבא חתן שם' (ש' 7), דבר הרומז לשמחת חתן וכלה המושבתת עקב הפורענות (ראה להלן). אחר כך מוצאים אנו קריאת יאוש: הלעצה בך ליחעץ או למלכה ליחמלך' הלעצה לא יחעץ בך או לעצה לא ימלכו' (בך) (ש' 9), המזכירה לנו את הקריאה במ' ד ט: 'המלך אין בך אם יועצך אבד'.

צמוד לזה מצאנו משפט המדבר על התכסות בלבוש אחד (ש' 10) שאף הוא מורה על פורענות, השוה יש' ג ו המופיע בהקשר של אנרכיה. בהמשך מדובר על קבר ורמה: (רמה) תחת ראשך (ש' 11) ופגר (נקר, וראה להלן), דבר המזכיר לנו את 'תחתין יצע רמה ומכסין תולעה' ביש' יד יא 'ונצר נתעב', שם פסוק יט. לבסוף מדובר על מות ושאל(?) הלוקחים עולל מרחם אמו, איום שמצאנו בהושע (ט יד-יח) וברמיהו (ט כ). שרג של מוטיבים כאלה מצאנו לרוב בספרות הנבואה הישראלית. כך למשל ביש' לב ט ואילך מצאנו נבואת פורענות הפותחת בפנייה לנשים לערוך מספד על חוסר היכול: 'כי כלה בציר אסף בלי יבוא' (פסוק י). הנשים מתבקשות לחגור על חלצים¹⁸ מפני שקוץ שמיר עלה על אדמת העם; הבתים שהיה בהם מושב ועליות הופכים 'מושב פראים מרעה עדרים' (פסוק יד).

מעניין כי בדומה לפנייה שמעו מוסר שבכתובת שלפנינו (צירוף א, ש' 10), הבאה בסמוך להזמנת חבמים, כהנת, עניה, רוקחת ובקשר לחגירת אזור (ש' 11-12) כך גם ישעיהו פותח את נבואתו לנשים חוגרות על חלצים: 'נשים שאננות שמענה קולי . . . האזנה אמרתי (שם לב ט). בדומה לכך אומר ירמיהו למקוננות ולחכמות שהוא מזמין לקינה (ט טז): 'שמענה נשים דבר ה' ותקח אזניכם דבר פיר' (שם יט). שילוב מוטיבים זהה מצאנו ביש' כד: שממת הארץ (שם ו-ז), השבתת שמחה: 'בשיר לא ישתו יין' (שם ט, השווה צירוף א, ש' 10: שתיו חמר וקבען) וביואל א: 'הלילו כל שתי יין . . . גפני לשמה . . . אלי ככתלה חגורת שק . . . אבלו הכהנים . . . הביש ששון מן בני אדם' (פסוקים ה-יב). אם כן, יש כאן קינה, שממה, נשים חוגרות שק והשבתת שמחה. קינה נבואית שיש בה תיאור שממה שחיות ועופות שוכנים בה, והמזכירה לנו את העופות המתוארים בכתובת בלעם, מצויה בצפ' ב יד-טו: 'ורבצו בתוכה עדרים כל חיתו גוי, גם קאת גם קפד . . . קול ישורר בחלון . . . איך היתה לשמה מרבץ לחיה', השווה יש' יד כ ואילך.

דפוסי פורענות כאלה רווחים במיוחד בירמיהו. בנבואה שביר' ז לג-ח ג מוצאים אנו שממה הכרוכה בהשבתת שמחה ('קול חתן וקול כלה', ג לד) ומיד אחרי זה הוצאת עצמות המנהיגים מקבריהם (ח א-ב), ואילו בנבואת הקינה שב' ט ואילך: שממה המזמינה חיות פרא ('גלים מעון תנים', פסוק י), הזמנת מקוננות וחכמות להשמיע קינה (טז-יט) מות הבא להכרית עולל ובחור (פסוק כ). כיוצא בזה מוצאים אנו ב'טז ב ואילך: (1) תמותת ילדים והוריהם, (2) חילול כבוד המתים; (3) השבתת ששון ושמחה ('קול חתן וקול כלה'). וכן בפסוקים ט ואילך: (1) שממה (2) השבתת שמחה.

מעניינת במיוחד לענייננו היא הנבואה ביש' לד יא ואילך. שם מצאנו שורה שלמה של עופות המקננים בארמונות החרבים של אדום, דבר המזכיר לנו את כתובת בלעם, צירוף א, ש' 7-9 וכן את הכתובת מספירה שנביא בסמוך; קוראים אנו שם: 'יידשוה קאת וקפוד וינשוף וערב

18. למנהג אכלות זה ראה H. Wildberger, *Jesaja*, BK, p. 1268.

ישכנו בה . . . והיתה נזה תנים חציר לבנות יענה. ופגשו ציים את איים ושעיר על רעהו יקרא . . . שמה קנה קפוז . . . אך שם נקבצו דיות אשה רעותה'.

כפי שכבר רמזנו מצויים מוטיבים זהים בכתובת הארמית מספירה¹⁹. כך מצאנו שם לצד איום השממה, הגוררת אחריה חיות טרף ועופות פרא (נחש, עקרב, דב, נמר סס, קמל, צבי, שועל ארנב וכיו"ב), גם השבתת שמחה: 'ואל יתשמע קל כנר בארפד ובעמה' (השוה יח' כו יג). והוא הדין לכתובות אשוריות. בכתובות אסרחדון קוראים אנו כי במקומות שהוחרבו 'לא יבוא ברחובות איש שמח, ולא יפגשו שם מגן, שם יקנו שועל ותנים'²⁰ ואילו בכתובות אשורבניפל אנו מוצאים בקשר להחרבת עילם²¹: (1) הוצאת עצמות מלכים מקבריהם; (2) הפיכתה לשממה; (3) השבתת שמחה²² ממקומותיהם; (4) הרבצת עדרי פראים בתוכה²³. העובדה שכל המוטיבים האלה מצויים בכתובת בלעם תומכת בהנחתנו שמדובר כאן בנבואת פורענות.

ננסה לחזק הנחתנו זו על ידי ביאור כמה פרטים מן הכתובת באמצעות כתובים מהתוכחה הנבואית שבמקרא וממקומות אחרים.

(1) וקל רחמן יענה (בשר' 8) — על החיות ועופות העונים בקול זה לזה בשממה שומעים אנו ביש' יד כב: 'וענה איים באלמנותיו ותנים בהיכלי ענג'. אותו רעיון מובע ביש' לד יד: 'ופגשו ציים את איים ושעיר על רעהו יקרא', וכן בצפ' ב יד: 'קול ישורר בחלוק'.

(2) שחיו חמר וקבען (ש' 10) — כפי שרמזתי לעיל מצפים אנו בהקשר זה לא־שחית יין, כלומר העדר שמחה, השווה יש' כד ט: 'בשיר לא ישתו יין'.

(3) לחכמן יקחך ועניה רקחת מר וכהנה (ש' 11) — כפי שרמזתי לעיל מדובר כאן בגינוי טקס של קבורה. החכמן כאן, כמו 'החכמות והמקוננות' ביר' ט טז–יט, קשורים לעריכת ההספד. עניה הנה האשה העונה בקינה, ואילו רקחת מר היא האשה המכינה את הבושם לטפול בגופת המת (ראה דה"ב טז יד; מרקוס יד ח; טז א; לוקס כג נא–כד א)²⁴, והכהנת אשר על ידה קשורה כנראה אף היא לפעולה זו: הרקחות היתה נפוצה מאד בקרב כהנים, השווה שמ' ל כה; לו כט; דה"א ט ל.

(4) ושמעו חרשן מן רחוק (ש' 13) — השווה יש' כט יח: 'ושמעו ביום ההוא החרשים דברי ספר' וכן יש' מב יח: 'החרשים שמעו'. והשווה נבואת נְפִרְתִי ממצרים: 'אשר צריך לשמוע הינו חרש'²⁵.

(5) בית ליעל הלך וליעל חתן שם (צירוף ב, ש' 7) — בית שלא יבוא בו הֶלֶךְ, דהיינו עובר אורח, השווה יש' לב ח: 'נשמו מסלות, שבת עבר ארח'. בעניין החתן השווה הכתובים שהבאנו לעיל מירמיהו וכן כתובת אסרחדון.

19. J.A. Fitzmeyer, *The Aramaic Inscriptions of Sefire*, 1967, I A, 27 ff (p. 14); cf. M. Weinfeld, *Deuteronomy and the Deuteronomistic School*, Oxford 1972, pp. 138 ff.

20. R. Borger, *Die Inschriften Assarhaddons Königs von Assyrien*, 1956, p. 107 (#68 Rand, II. 1–6), cf. Weinfeld, *Deuteronomy etc.*, pp. 140 ff.

21. M. Streck, *Assurbanipal*, vol. II, col. vi: 70, pp. 56 ff.

22. $\dot{s}isit\ alāla\ \dot{\tau}ābi$ = 'קול צהלה טובה'.

23. $sirimē, \dot{s}abāti, umām\ \dot{s}ēri$ = 'ערחים, צבאים וחיות בר'.

24. השווה בטקסט מאוגרית על הצדיק הסובל: RS 25.460, *Ugaritica*, V, p. 267:12, ועם חיקוי קריאה אצל W. von Soden, *UF*, I (1969), p. 191. 'אחיותי מבינות שמן רוקח למשחני (לאחר המוות).

25. W. Helck, *Die Prophezeiung des Nfr.tj*, Wiesbaden 1970, p. 33.

6) מן פחזי בן אש ומן שקי (ש' 8) — כפי שהראה י' גרינפלד²⁶, פחו קשור להתרגשות מינית ומקביל לתשוקה, ואם כן בהקשר זה של השבתת שמחה חתן וכלה, מכון הכותב לשלילה: שלא תהא תשוקה, דבר המקביל ל'רווה דדים' בש' 4.
7) יקח מות על[...]. רחם (ש' 13) — השווה יר' ט כ: 'עלה מות... להכרית עולל מחוץ' וכן הו' ט טז: 'גם כי ילדון והמתי מחמדי בטנם'.

איננו יודעים מה היתה הפונקציה של נבואה זו אך לאור מה שהראינו אין ספק כי המדובר בנבואת תוכחה. ואכן בסופה שומעים אנו כי שאלת המלך רחוקה, כלומה הוא לא נענה. נבואות תוכחה ידועות לנו לא רק מישראל כי אם גם ממצרים²⁷.
בסיום הנבואה קוראים אנו: 'לדעת ספר, דבר לעמו, דבר המזכיר לנו סיום תוכחתו של הושע: 'מי חכם ויבן אלה נבון וידעם'.

לבסוף נביא תרגום של משפטים שניתן לקראם רצוף:

צירוף ראשון:

1. ויבאו אליו אלהים בלילה ...
2. ויאמרו לבלעם בן בעור ...
3. ויקם בלעם בבקר ...
4. ויעל עמו אליו, ויאמרו לבלעם בן בעור למה תצום [ולמה] תבכה?
5. ויאמר להם שבו ואגיד לכם ... ולכו ראו פעולות אלוה; נתאחדו
6. ונצבו שדים במועד ואמרו לש[גר] ... תפרי וסגרי שמים, שם חשך ולא
- 7-8. נגה ... סיס, עגור ... נשר וקול רחם יענה ... לחץ וצרה ... אנפה, דרור, נשרים
9. יונה וצפור. במקום אשר רחלים יונהגו במקל, שם ארנבים יאכלו.
10. [לא] ישתו יין בגביעים. שמעו מוסר ...
11. יקחו לחכמים, עונה (=מקוננת), רוקחת מור וכהנת.
12. לנושא אזור ... חָשֵׁב, חָשֵׁב וְחָשֵׁב ...
13. ושמעו חרשים מרחוק
14. וכלם רואים מצוקת שגר ועשתר ...

צירוף שני:

4. עלמה רווה דדים ...
7. בית לא יבא עובר אורח ולא יבא חתן שם ...
8. ורמה בקבר ... מתאוה של בני איש ומתשוקת (בני אדם?) ...
9. הלעצה כך לא יתיעצו, ואם להימלך כך לא ימלכו ...
10. תתכסנה בלבוש אחד ...
11. [רמה] תחת ראשך, תשכב משכבי עולמך ...

²⁶ 'The Meaning of פחו', *Studies in Bible and the Ancient Near East, presented to S.E.*

Loewenstamm, Jerusalem 1978, pp. 35 ff.

²⁷ השווה נבואת נפרתי (לעיל הערה 25).

12. הפגר²⁸ ...
13. ... יקח מות עול רחם ...
15. שאלת מלך ...
16. שאלתך ... רחוקה ממך ...
17. לדעת ספר, דבר לעמו, על לשון ... נשפט ...

28. משמעו: בשר המת שכורסם ונוקר, השווה איוב ל יז: 'לילה עצמי נקר מעלי' ובספרות חז"ל מופיע הפעל 'נקר' הרבה בהוראה זו (ראה 'נקר' בערוך השלם). נקר זהה עם נצר שביש' יד יט המקביל שם ל'פגר'. יש שגורסים ביש' יד יט נצל (בספרות חז"ל פירושו: בשר המת שנימוח) על סמך התרגומים (תה"ש: *νέκρος*, ת"י: חט או יחט; עקילס: *ἵχλωρ*; הירונימוס *sanies*), אך לאור נצר = נקר אין צורך בחיקוק.